

A L L E P A A R D E N

hebben aan de wedstrijd deelgenomen

moet u nog meer weten meester?

waar is de tijd dat kinderen les kregen van hun leerkrachten? bij het begin van dit nieuwe schooljaar is het tegenovergestelde gebleken: kinderen geven nu les aan hun leerkrachten godsdienstles dan nog wel

meester ik heb tabors geschreven voor mijn ouders tabors? wat zijn dat jongen? maar meester dat *gij* dat niet weet *gij* kent jesus toch? jawel jongen...

wel: op een keer nam hij zijn drie beste vrienden mee naar boven op een berg & daar veranderde hij ineens helemaal zo stralend en zo sterk hadden ze hem nog nooit gezien wel meester: die berg heet tabor ja dat verhaal ken ik zei de meester maar waarom spreekt *gij* van tabors in het meervoud? zijn er dan meer bergen die zo heten jongen? nee meester maar ik had er twee: een voor mijn vader en een voor mijn moeder jaja maar waarom *schrijft* *gij* die? ze hebben mij dat zo geleerd: ik ga met twee stukjes papier

ergens in een hoekje zitten & denk na: wanneer heb ik mijn vader en moeder op hun mooiste gezien? wanneer zag ik hen het liefst? wanneer was ik er het fierste op? en dat schrijf ik dan op & als ik thuis kom stop ik die onder den teevee of steek ik die achter de ruitenwisper & dan laat ik mijn ouders zoeken & als ze die tabors gevonden hebben zijn ze er altijd heel blij mee

moet u nog meer weten meester?

een ander voorbeeld van godsdienstles door een kind

aan een leerkracht gegeven: juffrouw we zijn met heel ons gezin in viersel een elisabethezegen gaan halen een elisabethezegen wat is dat meisje? maar juffrouw toch dat *u* dat niet weet *u* weet toch wie elisabeth is? elisabeth? is dat uw tante? maar nee juffrouw: dat is de nicht van maria en maria die kent *u* toch wel hé? de moeder van jesus? ja

(vervolg volgende week)

LUC VERSTEYLEN

483

Gezegend

In gezegende toestand

Een van de zachte omschrijvingen van zwangerschap is: 'In gezegende toestand zijn'. De uitdrukking wordt ook gebruikt door mensen die er geen enkele religieuze connotatie in voelen. Voor de mogelijke Bijbelse oorsprong ervan moet je naar het evangelie volgens Lucas.

Nadat Maria uit de mond van de engel Gabriël vernomen heeft dat ze zal zwanger worden, brengt ze een bezoek aan haar bejaarde familielid Elisabet, die eveneens op een wonderbare manier zwanger is geworden. 'Toen Elisabet de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot; ze werd vervuld met de heilige Geest en riep luid: "De meest gezegende ben je van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot!"' (Luc. 1,41-42) Hoewel hier het begrip 'zwangerschap' niet uitdrukkelijk wordt vervangen door 'gezegend(e toestand)', is het niet uitgesloten dat 'in gezegende toestand' in oorsprong naar deze woorden in de Bijbel verwijst. Waarschijnlijk werd deze laatste zin overgenomen door de persoon die het r.-k. weesgeloof heeft samengesteld. In onze prille jeugd begon het als volgt: 'Weesgeloof, Maria, vol van gratie, gebenedijd zijt *gij* onder alle vrouwen, en gebenedijd is de vrucht uws lichaams Jezus'.

Het werd later: 'Weesgeloof, Maria, vol van genade, de Heer is met *U*, gezegend zijt *Gij* onder alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van lichaam'; het laatste woord werd naderhand vervangen door 'schoot'. De SV heeft hier: '...en gezegend is de vrucht uws buiks!' Het gewone, profane spraakgebruik heeft het begrip 'gezegend' in de zin van 'zwanger' misschien geput uit het weesgeloof.

Ook elders komt het woord 'gezegend' min of meer in verband met zwangerschap voor, namelijk in de scène die onmiddellijk voorafgaat aan de hierboven vermelde. Lucas schrijft dat God de engel Gabriël zond 'naar de stad Nazaret in Galilea, naar een meisje dat was uitgehuwelijkt aan een man die Jozef heette, een afstammeling van David. Het meisje heette Maria. Gabriël ging haar huis binnen en zei: "Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je." ' (Luc. 1,26-28)

Zo luidt de versie van de NBV; maar de SV heeft: 'En de engel tot haar ingekomen zijnde, zeide: "Wees gegroet, *gij* begenadigde; de Heere is met *u*; *gij* zijt gezegend onder de vrouwen." ' Het woord 'gezegend' kan in dit verband ook gewoon betekenen: 'uitverkoren'.

Gideon

Het lijkt wel een gideonsbende

Volgens het woordenboek is een 'gideonsbende' een kleine troep van uitgelezen strijders. Het kan ook een handvol enthousiastelingen zijn die grote dingen teweeg moeten/kunnen brengen.

In het boek *Rechters* staan enkele verhalen over Gideon, twaalfde eeuw v.C. Hij was een van de zogenaamde grote Rechters. Dat waren spontane leiders in tijden van spanning nadat Jozua het 'beloofde land' was binnengevallen, en de Israëlitische stammen streden om de gebieden die hun waren toevertrouwd uit de handen te houden van opringerige buurvallen.

Een engel wekt Gideon op tot een strijd tegen Midjan. Uiteindelijk gaat Gideon aan de slag. Hij vernietigt het altaar van de vruchtbaarheidsgod Baäl en trekt daarna, samen met andere legers, op tegen de Midjanieten. Op grond van een merkwaardige proef, kiest hij een kleine groep van driehonderd keursoldaten uit die 's nachts de Midjanieten besluipen, het legerkamp overvallen en de vijand verslaan. (Re. 6,1-7,22) In de genoemde merkwaardige proef komt een merkwaardig vlies te pas. (Wordt vervolgd)

BART MESOTTEN

MIJN NAAM IS

Heidi – Adelheid – Aleidis

Gek hoe boeken onsterfelijk kunnen zijn. Neem nu Heidi van Johanna Spyri. Het zoeterige Zwitserse verhaal over het weesmeisje, de invalide Klara, tante Dete en opa Alm-oom dateert al uit 1881, maar mijn nichtje van twaalf is er dol op. Heidi is een verkorting van Adelheid of Aleidis, op hun beurt afgeleid van het Germaanse athala haidus, wat adel en waardigheid betekent.

Onder de heilige Heidi's stoten we op de Duitse keizerin Adelheid, een edeldame met een bewogen leven en feestdag op 16 december. Deze Adelheid zag in 931 het levenslicht onder een veelbelovend gesternte. Haar vader was immers Rudolf, koning van Bourgondië. Helaas voor zijn kleine meid overleed papa toen Adelheid zes was. Moeder Bertha van Zwaben hertrouwde vorstelijk, ditmaal met Hugo, koning van Italië. Zijn zoon, kroonprins Lotharius, vroeg en kreeg zijn stiefzus Adelheid ten huwelijk. Toen hij overleed eind 950, wilde men de prille weduwe ene Adalbert opdringen. Adelheid weigerde, waarop ze werd mishandeld en prompt achter de tralies verdween in een burcht bij het Gardameer.

Ze wist echter te ontsnappen en nam de wijk naar Canossa. Omstreeks het jaar 951 hertrouwde zij alsnog, ditmaal uit vrije wil en met Otto I, koning van Duitsland en Italië. Anno 962 zou ze samen met haar man in de Sint-Pietersbasiliek te Rome de keizerskroon ontvangen uit de handen van paus Johannes XII. Na Otto's dood in 873 nam Adelheids lijdensweg opnieuw een aanvang. Ditmaal had ze vooral te kampen met grote ontevredenheid over het wanbestuur van haar zoon Otto II, evenals met een nukkige schoondochter. Na beider dood zag Adelheid zich genoodzaakt het bestuur van het rijk in handen te nemen. Tijdens haar laatste levensjaren slaagde ze erin onder de kibbelende leenheren vrede te stichten. Haar laatste dagen bracht ze door in gebed in het door haar gestichte klooster van Seltz. Ze overleed er op 16 december 999.

Een vreedzamer leven leidde de heilige Adelheid. Zij werd omstreeks 960 geboren in het slot van Geldern in het huidige Noord-Rijnland-Westfalen als dochter van Megengoos

(die op zijn beurt tot de hoogste eer der altaren zou worden verheven). Samen met haar zus Bertrada werd ze door haar ouders toevertrouwd aan het Sint-Ursulaklooster in Keulen. Omstreeks het jaar 986 werd zij abdis van het klooster van Vilich, door haar ouders gesticht. Adelheid voerde er de regel van de heilige Benedictus in, helemaal volgens de voorschriften van Cluny. Na de dood van haar zus Bertrada volgde zij haar op als abdis van de Onze-Lieve-Vrouwabdij te Keulen en bestuurde voortaan beide kloosters. Ze werd geprezen vanwege haar krachtige bestuur, ondanks haar jeugdige leeftijd, en wegens haar innige liefde voor de zusters en de behoeftigen. Na een jaar van gebed en boete overleed zij te Keulen omstreeks het jaar 1015. Begraven werd ze te Vilich. Haar feestdag valt op 5 februari (haar sterfdag) en haar verering bleef tot de dag van vandaag levendig in het Rijnland.

Aangezien Heidi evengoed kan staan voor Aleidis, gingen we ook op zoek naar een heilige met deze welluidende naam. Zo kwamen we een belangrijke figuur in de mystieke beweging in de Nederlanden van de dertiende eeuw op het spoor. Deze Aleidis werd in het begin van genoemde eeuw geboren in Schaarbeek bij Brussel. Als meisje van zeven werd ze naar de abdij van Ter Kameren gebracht, waar ze al op jeugdige leeftijd in de kloostergemeenschap werd opgenomen. De zusters vertoefden graag in haar gezelschap wegens haar scherpe verstand en brandende liefde voor God en Christus. Toen zij in een visioen een gouden kruis te zien kreeg, begreep het arme wicht prompt dat het lijden voortaan haar deel zou zijn. En zie, ze liep lepra op, waardoor ze – overigens in het gezelschap van haar zus – in afzondering werd geplaatst in een afgesloten kamer. Het kostte haar ontzettend veel moeite om dit kruis te aanvaarden. Vier jaar later werd het lijden zo erg, dat zij moest verhuizen naar een kluis. Volgens de overlevering straalde die soms van hemels licht. Aleidis offerde het verlies van haar ogen aan het heil van de Kerk, en blies haar laatste adem uit op Goede Vrijdag 1250 na een visioen van de gekruisigde Bruidgom. Ze begreep meteen dat haar lijden voltooid was en gaf ze zich, een glimlach op de lippen, over aan de dood. Haar feestdag is 15 juni, datum van haar overlijden.

UIT DEN GROOTEN VOLKSKALENDER VAN PAUL VAN ZUMMEREN

In oktober korten de dagen heel erg. Tussen 1 en 31 oktober verliest de dag maar liefst één uur en eenenvijftig minuten op de nacht. Het is daarom ook dat de meeste volkskalenders de oktobermaand zien als "de eerste van de drie donkere maanden".

Het werk op het veld loopt nu ook ten einde, behoudens – zo zegt de grote volkskalender het – het rooien en het vervoeren van bieten in het begin van deze maand. Om die overgang van het drukke veldwerk naar de rustige winterperiode duidelijk te maken, werd volgende spreuk gemaakt:

VERDWIJNT DE BOER VAN DE AKKER DAN WORDEN HOND EN JAGER WAKKER

Heel wat oktoberspreuken houden ook het advies in om toch maar voor turf, hout of steenkool te zorgen, kwestie van de komende kouwelijke periode goed door te komen:

KOMT VAN HET LAND DE VELDMUIS BRENG DAN TURF EN HOUT IN HUIS

Een andere spreuk richt zich op het gedrag van de kraaien:

HOUDEN DE KRAAIEN SCHOOL ZORG DAN VOOR HOUT EN KOOL

Een andere reeks oktoberspreuken helpt ook om een toekomstbeeld te vormen van de komende winter. Daarbij is het gedrag van dieren bepalend. Van de muizen, bijvoorbeeld:

KRUIPEN DE MUIZEN IN OKTOBER DIEP IN DE GROND ZO MAKEN ZIJ EEN STRENGE WINTER KOND

Een variante daarop is:

KRUIPEN IN OKTOBER DE MUIZEN DIEP IN D'AARD WEES DAN VOOR EEN STRENGE WINTER VERVAARD

KRISTIE VAN ZUMMEREN